TEMATY DLA SŁUCHACZY IV s. – 27.03.2021

TEMAT: Norma językowa i rodzaje błędów językowych.

Norma to z łac. wzór, model, prawidłowo.

Pojęcie normy językowej ma właściwie dwa znaczenia:

sposób posługiwania się językiem uświęcony powszechnym zwyczajem;

zasady posługiwania się językiem uznane przez wydawnictwa, wypowiedzi publiczne językoznawców i inne osoby, które uznajemy za autorytety w tej dziedzinie; sposób posługiwania się językiem przez wykształconą warstwę społeczeństwa uznany za poprawny, dopuszczalny lub wzorcowy.

Błąd językowy to odstępstwo od normy językowej, wprowadzenie do wypowiedzi zmian, które mogą utrudnić jej zrozumienie.

Mianem błędów językowych określa się nieświadome odstępstwa od obowiązującej w danym momencie normy językowej, którą rozumieć należy jako ogół znaków językowych, wyrazów i ich form, połączeń wyrazowych oraz reguł gramatycznych i stylistycznych. Stanowią one innowację językową, która ani nie wyraża nowych treści, ani nie wpływa korzystnie na proces komunikacji.

PODZIAŁ BŁĘDÓW JĘZYKOWYCH

I. Błędy wewnętrznojęzykowe (naruszające zasady gramatyczne i stylistyczne):

1. systemowe (językowe):

a. gramatyczne - fleksyjne (związane z odmianą wyrazów) i składniowe (związane z budową wypowiedzeń),

b. leksykalne - słownikowe (wyrazowe), frazeologiczne, słowotwórcze (związane z tworzeniem wyrazów),

c. fonetyczne (związane z wymową),

2. stylistyczne (błędy użycia).

II. Błędy zewnętrznojęzykowe (błędy zapisu):

1. ortograficzne,

2. interpunkcyjne,

3. graficzne.

Biorąc pod uwagę rangę wszystkich błędów językowych, wyróżnia się błędy rażące (zaburzające proces komunikacji), pospolite (naruszające obowiązujące zasady, ale nie uniemożliwiające porozumienie się) oraz usterki językowe (niewielkie odstępstwa od normy, np. szyk przestawny wyrazów, nieuzasadnione wtrącanie w tok wypowiedzi archaizmów czy regionalizmów).

PRZYKŁADY

1. Błędy rażące:

- gałęź przemysłu (zamiast gałąź),

- Usiadłszy w fotelu, zgasło światło (zamiast - Gdy usiadł w fotelu, zgasło światło.),

- batut w ręku dyrygenta (zamiast batuta),

- wymówienie [stuk] zamiast [stłuk].

2. Błędy pospolite:

- państwo Nowak (zamiast Nowakowie),

- Książka i zeszyt leży na stole (zamiast leżą),

- tą przyczynę (zamiast tę),

- wymowa [włanczać] zamiast [włonczać].

TEMAT: Podstawowe wiadomości z fonetyki.

1. Co to jest fonetyka? To nauka zajmująca się "dźwiękową substancją języka", czyli dźwiękami mowy ludzkiej - GŁOSKAMI. Bada ona jak powstają głoski (np. przy udziale jakich narządów mowy), jakie mają cechy; zajmuje się również akcentem i intonacją.

2. Jaka jest różnica między głoską a literą? Litera to graficzny znak głoski, czyli inaczej - zapisana głoska. Patrząc z drugiej strony, głoska to wypowiedziana litera. Bo przecież głoskę wypowiadamy i słyszymy, natomiast literę zapisujemy i widzimy.

3. Co to jest alfabet? Jest to zbiór liter używanych w danym języku. Jego nazwa pochodzi z języka greckiego od pierwszych liter: alfa, beta. Po polsku alfabet to po prostu abecadło.

4. Z ilu liter składa się polski alfabet? Polski alfabet jest oparty na alfabecie łacińskim i zawiera 32 litery. Osiem z nich to litery polskie. Alfabet łaciński zawiera jeszcze litery Qq, Vv, Xx nieużywane w języku polskim.

Aa Ąą Bb Cc Ćć Dd Ee Ęę

Ff Gg Hh Ii Jj Kk Ll Łł

Mm Nn Ńń Oo Óó Pp Rr Ss

Śś Tt Uu Ww Yy Zz Źź Żż

5. Jakie narządy mowy decydują o powstawaniu głosek? Bez powietrza nie ma głosu, a więc na pewno płuca. Ale głoski kształtują się wyżej, w jamie gardłowej, ustnej i nosowej. Mamy tam więzadła głosowe, język, podniebienie twarde i miękkie, języczek, dziąsła, zęby, wargi. Każdy z tych organów ma wpływ na naszą wymowę. Spróbujcie powiedzieć "mama" bez użycia warg albo :"sos" bez przednich zębów :-)

Więzadła głosowe decydują o dźwięczności lub bezdźwięczności głoski. Jeśli są zamknięte, powietrze, przeciskając się, wprawia je w drgania - mamy wtedy do czynienia z wyraźnie słyszalnym dźwiękiem. Przy otwartych produkujemy dźwięki przytłumione, coś w rodzaju szeptu.

Język - jego położenie wpływa na twardość lub miękkość głoski. Kiedy jego środkowa część wysklepia się do góry, powstają głoski miękkie, kiedy język jest płaski - powstają głoski twarde.

Podniebienie miękkie zakończone języczkiem decyduje o tym, czy głoska jest ustna czy nosowa. Jeśli jest podniesione, zamyka jamę nosową i powietrze wydostaje się tylko przez usta. Jeśli się opuszcza, powietrze wychodzi również przez nos - wtedy właśnie powstają głoski nosowe, których jest zaledwie sześć (ą,ę,m,n,m',ń).

6. Ile mamy głosek? A policzcie sobie :-) Jest ich znacznie więcej niż liter, bo niektóre dźwięki zapisujemy np. kilkoma literami, a miękkość przy pomocy samogłoski "i".

samogłoski (8): a, ą, e, ę, i, o, u, y

spółgłoski (prawie każdą można wymówić miękko): b, [b'], c, ć, d, f, [f'], g, [g'], h, [h'], j, k, [k'], l, [l'], ł, m, [m'], n, ń, p, [p'], r, s, ś, t, [t'], w, [w'], z, ź, ż

spółgłoski zapisane dwuznakami: cz, dz, dź, dż, ch, [ch'], sz, rz

7. Jak dzielimy głoski? Jest kilka kryteriów podziału, najważniejsze dla was są 4 poniższe.

a) samogłoski (a, ą, e, ę, i, o, u, y) - spółgłoski (pozostałe)

b) głoski dźwięczne (wszystkie samogłoski oraz b, b', d, g, g', h, h', j, l, l', ł, m, m', n, ń, r, w, w', z, ź, ż, dz, dż, dź) - głoski bezdźwięczne (p, p', t, t', k, k', ch, ch', f, f', s, ś, sz, c, cz, ć)

c) głoski nosowe (ą, ę, m, n, m', ń) - głoski ustne (pozostałe)

d) spółgłoski twarde - spółgłoski miękkie (wszystko z kreseczką lub zmiękczone przez "i")
- ten podział nie dotyczy samogłosek!!!

PAMIĘTAJCIE! Przy podawaniu cech danej głoski trzeba uwzględnić te 4 kryteria. I jeszcze jedno - jeśli analizujemy głoski w podanym wyrazie, nie opisujmy liter, tylko dźwięki! To znaczy, że w słowie randka nie ma dźwięcznej głoski "d" tylko jest bezdźwięczna "t", bo wymawiamy [rantka].

8. Jaką funkcję pełnią samogłoski? Samogłoski tworzą sylaby. W wyrazie jest tyle sylab, ile słyszalnych samogłosek.

świerszcz; roz-szcze-pio-ny; na-u-czy-ciel; sfor-mu-ło-wa-nie

9. Jak i dlaczego dzielimy wyrazy na sylaby? Ta umiejętność jest przydatna przy przenoszeniu wyrazu, który nie zmieścił się w jednej linijce.

Sylaba (zgłoska) jest jednym z elementów budowy wyrazu. Mówiąc w zwolnionym tempie, nie wypowiadamy pojedynczych głosek, lecz ich połączenia, czyli sylaby. W skład sylaby wchodzi zawsze jedna samogłoska i jedna lub więcej spółgłosek.

W języku polskim występują dwa rodzaje sylab: otwarte - zakończone samogłoską i zamknięte - zakończone spółgłoską. Sylab otwartych jest zdecydowanie więcej.

Dzielimy wyraz na tyle sylab, ile jest samogłosek. Jeżeli pomiędzy samogłoskami znajduje się jedna spółgłoska, nie oddzielamy jej od następującej po niej samogłoski. Jeżeli więcej, nie oddzielamy ostatniej spółgłoski od następującej po niej samogłoski. Oczywiście, jak to zwykle bywa w naszym języku, występują pewne wyjątki, a w niektórych wypadkach należy kierować się wyczuciem.

Nie dzieli się liter oznaczających jedną głoskę, np. cie-szyć, a nie cies-zyć, ani wyrazów jednosylabowych, gdyż ośrodkiem sylaby powinna być zawsze samogłoska np. krzak, a nie krz-ak.

Zawsze rozdziela się dwie jednakowe spółgłoski, np. wan-na, Jo-an-na.

Grupę kilku spółgłosek można dzielić w dowolnym miejscu, np. mat-ka, ma-tka.

Zawsze należy oddzielić pojedynczą spółgłoskę, która stoi między samogłoskami, np. ra-tu-nek.

Trzeba brać pod uwagę granicę pomiędzy przedrostkiem (przed-, nie-, roz-, …) i rdzeniem wyrazu, np. roz-mowa, przed-kła-dać.

Nie rozbija się połączeń spółgłosek au, eu, jeżeli wymawiamy je jednosylabowo (podczas wymowy samogłoska „u” brzmi jak „ł”), np. pau-za, Eu-ro-pa, hy-drau-lik, ale na-u-ka

10. Jaką funkcję pełni samogłoska "i"? Ta samogłoska może pełnić aż dwie funkcje: przede wszystkim zmiękcza poprzedzającą spółgłoskę, ale może również lub tylko tworzyć sylabę.

a) miara [m'a-ra], wiewiórka [w'e-w'ór-ka] tylko zmiękcza - "i" nie jest słyszalne

b) mina [m'i-na], stolik [sto-l'ik] - zmiękcza i tworzy sylabę - "i" jest słyszalne

c) igła [ig-ła]; naiwność [na-iw-ność]- tylko tworzy sylabę - nie ma czego zmiękczyć :-)

11. Czym są upodobnienia fonetyczne (udźwięcznienie i ubezdźwięcznienie)? Dochodzi do nich w wyniku niedoskonałości naszych narządów mowy, które po prostu nie nadążają za szybką wymową. Nie wierzycie? To spróbujcie wypowiedzieć choćby słowo "podstawka", dokładnie artykułując każdą głoskę. I co? Niełatwo szybko wymówić na przemian głoskę dźwięczną i bezdźwięczną. A przecież nie mamy czasu i cierpliwości mówić wolno oraz dokładnie, więc powiemy ["potstafka"]...

Upodobnienie jest procesem fonetycznym, w wyniku którego dochodzi do upodobnienia wymowy sąsiadujących spółgłosek. Albo obie wymówimy dźwięcznie, albo bezdźwięcznie.

Upodobnienia dzielimy na:
wsteczne: kiedy głoska poprzednia jest wymawiana tak jak następna ławka [łafka] - uprzedzamy wymowę bezdźwięczną
postępowe: kiedy głoska następna przejmuje cechę poprzedniej krzak [kszak] - kontynuujemy wymowę bezdźwięczną

Najczęściej dochodzi do ubezdźwięcznienia głosek dźwięcznych (przykłady powyżej), znacznie rzadsze są przypadki udźwięcznienia (zawsze wsteczne): liczba [lidżba]

12. Czym jest uproszczenie grupy spółgłoskowej? Nasz język zawiera sporo spółgłosek

występujących w grupach. Zbitki spółgłoskowe to koszmar dla cudzoziemców. Tylko rdzenny Polak jest w stanie płynnie wymówić takie słowa jak świerszcz, chrząszcz, trzcina czy upstrzony. Ale i nam nie zawsze jest łatwo, więc staramy się uprościć wymowę. Uproszczenie polega na pominięciu w wymowie jednej ze spółgłosek z grupy. sześćset [sześset], pięćdziesiąt [piędziesiąt], pierwszy [pierszy], jabłko [japko] - tu doszło także do ubezdźwięcznienia wstecznego.

13. Jakie zasady ortograficzne wynikają z fonetyki? Z przytoczonych przykładów chyba wyraźnie wynika, że istnieją duże rozbieżności między wymową i pisownią. Język polski zawiera sporo słów, które możemy zapisać dokładnie tak, jak je słyszymy np. dym, bok, daszek, skakanka itp. Zastosujemy tu zasadę fonetyczną: Pisz jak słyszysz. Są jednak i takie wyrazy, których wymowa uległa uproszczeniu czy upodobnieniu spółgłosek. Zastosujemy tu zasadę morfologiczną: Pisz zgodnie z budową wyrazu. Krótko mówiąc - pamiętaj, że choć słyszysz [grutka], piszesz grudka, bo wyraz podstawowy to gruda.

Jest jeszcze zasada historyczna dotycząca pisowni ó-u rz-ż, h-ch, której nie da się wytłumaczyć inaczej, niż tym, że tak pisano dawniej.
I na koniec zasada umowna (konwencjonalna): Pisz zgodnie z ustalonymi normami. Dotyczy ona wielkich liter, pisowni łącznej i rozłącznej, skrótów itp.

TEMATY DLA SŁUCHACZY IV S. – 28.03.2021

TEMAT: Styl artystyczny i style użytkowe (funkcjonalne).

Styl w wypowiedzi to dobór odpowiednich środków językowych w zależności od celu wypowiedzi. Innym językiem posługujemy się w towarzyskiej rozmowie z przyjaciółmi, inaczej mówimy w urzędzie czy ze starszą nieznaną nam osobą. Różne środki dobieramy także, pisząc podanie lub rozprawkę, czy wiersz o tematyce miłosnej.

Styl wypowiedzi wynika z doświadczeń nadawcy, jego zasobu leksykalnego, obowiązujących w danym czasie założeń estetycznych, przyzwyczajeń społecznych, itp. Autor wypowiedzi, poprzez wybór stylu, może dążyć do podkreślenia swojej oryginalności albo powielać typowe cechy danego stylu. Dlatego możemy mówić o stylu indywidualnym (np. styl Żeromskiego, styl "Pana Tadeusza") lub stylu typowym (np. styl barokowy, styl potoczny).

Rodzaje stylów użytkowych (funkcjonalnych):

1. **styl potoczny** - znany wszystkim użytkownikom języka, stanowi pierwszą odmianę języka poznawaną od dzieciństwa, służy do tworzenia wypowiedzi spontanicznych, występuje zazwyczaj w komunikacji werbalnej (ustnej): odnosi się do realiów codzienności, dlatego jest konkretny, choć niepozbawiony metafor podkreślających obrazowość wypowiedzi; składnia często z przewagą równoważników, pojawiają się wyrazy nacechowane emocjonalnie (zdrobnienia i zgrubienia, słownictwo wartościujące, np. lafirynda, głupek) i wulgaryzmy; dygresyjność (zdania wtrącone) i potok składniowy (zdania urwane, równoważniki zdań), stałe związki frazeologiczne (np. wstać lewą nogą, iść na łatwiznę, urwać się z choinki); wykrzyknienia (ech!, o rany!); onomatopeje, (np. bach, trach, uff); zaimki wskazujące (to, ten, taki).

2. **styl urzędowy** - obowiązuje w dokumentach związanych z administracją, w kontaktach urzędów z obywatelami, w korespondencji między instytucjami,, w regulaminach, zbiorach przepisów. Charakteryzują go: brak słownictwa emocjonalnego i metaforycznego, stosowanie konwencjonalnych zwrotów (np. przepisy stosuje się w odniesieniu do...), używanie konstrukcji bezosobowych i strony biernej czasownika, precyzja, urzędowa nomenklatura (nazewnictwo). Styl urzędowy (nazywany też kancelaryjnym) cechuje także dyrektywność (wyrażająca się w formułowaniu nakazów, zakazów, pozwoleń: należy, powinien, nie wolno). Wymóg precyzji powoduje, że teksty urzędowe budowane są według standardowych schematów, nakazujących wskazanie nazwy instytucji będącej nadawcą lub odbiorcą tekstu, daty, określenia sprawy, nazwania gatunku tekstu urzędowego (podanie, zarządzenie nr ...). Niektóre teksty urzędowe posługują się nawet specjalnymi drukami, formularzami gotowymi do wypełnienia.

3. **styl naukowy** – stosowany w specjalistycznych tekstach utrwalających i przekazujących wiedzę z danej dziedziny nauki. Cechy: duża liczba wyrazów specjalistycznych, jednoznaczność, brak elementów emocjonalnych, abstrakcyjność, logiczne uporządkowanie (służą temu np. podział na akapity, podrozdziały, itp.), skomplikowana składnia, zdania oznajmujące, obecność cytatów i przypisów, bibliografii, tabel, wykresów. Cechą stylu naukowego jest odwoływanie się do racjonalnego myślenia, a także precyzyjność widoczna np. w dużym nasyceniu tekstów terminologią naukową. Terminy, wyrażenia językowe typowe dla danej dziedziny nauki stanowią w pojedynczych tekstach naukowych nawet 20-30% wszystkich słów. Ich cechą jest także wychodzenie poza ramy języka narodowego poprzez wykorzystanie słów pochodzących z np. języka łacińskiego czy angielskiego. Odmianą stylu naukowego jest styl popularnonaukowy (styl publikacji mających na celu popularyzację zagadnień naukowych). Jego charakterystyczne cechy to: wyjaśnianie terminów specjalistycznych w przystępny sposób, obrazowość (porównania, przenośnie, analogie) ułatwiająca zrozumienie treści, dbałość o jednoznaczność i precyzję wywodu, obecność elementów oceniających i elementów impresywnych (mających przekonać odbiorcę do tez formułowanych przez autora).

4. **styl publicystyczny** – używany w publicystyce prasowej, radiowej i telewizyjnej, dotyczącej aktualnych spraw społecznych, politycznych, gospodarczych i kulturalnych. Tego typu wypowiedzi informują, ale także kształtują poglądy odbiorców. Styl publicystyczny jest zależny od gatunku wypowiedzi. Styl artykułów publicystycznych charakteryzuje: łączenie informacji z perswazją, obecność elementów innych stylów (naukowego, potocznego), skrótowość, używanie środków stylistycznych, słownictwo oceniające i emocjonalne, uleganie modzie językowej, wywód oparty na serii argumentów i kontrargumentów, elementy językowe wpływające na odbiorcę (np. wyrażenia nacechowane pozytywnie lub negatywnie), wprowadzenie przykładów, wyrażenie przekonań autora (użycie 1. osoby liczby pojedynczej).

5. **styl retoryczny** - to styl stosowany w publicznych przemówieniach, mowach politycznych, kazaniach, wykładach, przemówieniach okolicznościowych. Charakteryzuje go występowanie: bezpośrednich zwrotów do adresatów (liczne apostrofy), środków mających przyciągnąć uwagę słuchaczy (aluzje literackie, parafrazy, hiperbole, powtórzenia, pytania

retoryczne, wykrzyknienia), środków służących przekonaniu odbiorców (dominacja funkcji impresywnej), chwytów erystycznych (podważanie intencji rozmówcy, ironia, demagogia, taktyka pytań). Przykładem zastosowania stylu retorycznego w literaturze są "Kazania sejmowe" Piotra Skargi.

Styl artystyczny

Nie jest stylem funkcjonalnym, czyli typowym, bo napisane są nim utwory literatury pięknej – z założenia wyrazistej i odrębnej.

Jego zróżnicowanie jest wprost nieograniczone, bo wynika i z rozpiętości tematycznej i mnogości form literackich, stylu twórców czy wreszcie bogactwa prądów i epok.

Dominującą cechą tego stylu w stosunku do pozostałych jest przewaga środków obrazowych nad innymi środkami językowymi, bogactwo słownictwa i obecność elementów innych stylów.

Pisarze mają do dyspozycji wszystkie środki językowe i wszystkie style:

frazeologię,

słownictwo gwarowe i regionalne (Chłopi),

słownictwo środowiskowe (handlujący w Lalce czy lekarze w Ludziach bezdomnych, Dżumie),

słownictwo potoczne (Ferdydurke, Pamiętnik z powstania warszawskiego),

archaizmy (powieść historyczna),

neologizmy (poezja),

orientalizmy (sonety Mickiewicza),

elementy stylu urzędowego (Kartoteka).

To bogactwo wynika z potrzeby przekazania informacji o świecie bohaterów, jak i wywołania przeżyć estetycznych u odbiorców, styl jest silnie zindywidualizowany, występuje wiele figur stylistycznych, oryginalnych i niespotykanych na co dzień, środków uplastyczniających obraz, nie ma potknięć czy błędów językowych. Wiele znamion stylu jest łatwo rozpoznawalnych dla konkretnego twórcy (Żeromski, Witkacy, Norwid), epoki (poetyka baroku) czy gatunku literackiego (powieść poetycka, hymn).

TEMAT: Kontynuatorzy tradycji romantycznej.

Pozytywizm

- Początkowo są to czasy potępiania i odrzucania wszystkiego, co romantyczne. Zwłaszcza w tekstach publicystów, z Aleksandrem Świętochowskim na czele. Szło tu, rzecz jasna, przede wszystkim o polityczno-społeczny program pozytywistów. Ich koncepcja pracy organicznej i odrzucenia zbrojnej konfrontacji z zaborcami zdecydowanie nie dała się pogodzić z romantyczną wizją powstania i prometejskiego poświęcenia, uważaną przez przedstawicieli nowej epoki za bezmyślne, samobójcze szaleństwo.

- Bohaterowie Lalki Bolesława Prusa, z Wokulskim na czele, to postaci złożone. U podstaw ich świadomości leżą zarówno koncepcje romantyczne, jak i pozytywistyczne. Wyjątek stanowi tu romantyk z krwi i kości – Rzecki, potraktowany przez autora z odrobiną tylko ironii, za to niezwykle ciepło. Prus nie dokonuje już w *Lalce* ocen – prawda leży tu jakoś pomiędzy obiema doktrynami. Przede wszystkim zaś widoczna jest świadomość autora, że obie one stały się podstawowymi – i równorzędnymi – składnikami polskiego myślenia o kulturze narodowej.

Młoda Polska

W literaturze polskiej i europejskiej tego okresu, poza Polską nazywanego na ogół modernizmem, następuje wielki nawrót do romantycznych koncepcji i motywów.

- Znów podkreśla się indywidualizm i wyalienowanie artysty. Poezje Charles'a Baudelaire'a, jak Albatros, i Artura Rimbauda, choćby Statek pijany, a w Polsce manifest Stanisława Przybyszewskiego *Confiteor* – to najlepsze tego przykłady.

- Swoistemu przetworzeniu w literaturze modernizmu uległa także romantyczna choroba wieku – poczucie niezaspokojenia rzeczywistością i niedopasowania do świata – oraz tak zwany splin, czyli egzystencjalna nuda. Pojawiło się przeświadczenie, że są to stany nieuchronne w obliczu rozpadu i ostatecznego końca kultury. Przykładem dekadenckie utwory Kazimierza Przerwy-Tetmajera, choćby *Koniec wieku XIX*.

- Spośród dzieł Stefana Żeromskiego wymieńmy opowiadania o powstaniu styczniowym pt. *Rozdzióbią nas kruki, wrony…*, powieść historyczną o epoce napoleońskiej *Popioły* i pamiętną scenę z Zygierem recytującym Mickiewiczowską *Redutę Ordona* w *Syzyfowych pracach*.

- Spośród tekstów Stanisława Wyspiańskiego – *Warszawiankę* i *Noc listopadową*, dramaty o powstaniu 1830 roku, oraz Wyzwolenie. Obaj pisarze mają do romantycznej myśli narodowej stosunek bardzo złożony: pewne jej wątki rozwijają, jednocześnie innym się przeciwstawiając.

Dwudziestolecie międzywojenne

- Początkowo wydawało się, że nareszcie można odetchnąć od literackiego patriotyzmu i walki o wolność – a tym samym od romantyzmu. Zachwyceni tą myślą skamandryci, jak Antoni Słonimski w *Czarnej wiośnie*, „zrzucali z ramion płaszcz Konrada". Jak Jan Lechoń w *Herostratesie* – chcieli wiosną widzieć wiosnę, a nie Polskę.

- Daleko od tak pojmowanego romantyzmu byli też poeci Awangardy Krakowskiej z Julianem Przybosiem na czele. Z kolei Witold Gombrowicz w powieści *Ferdydurke* zawarł słynną scenę, w której dość potworny profesor Bladaczka wmawia uczniowi, że Słowacki zachwyca, podczas gdy sam uczeń krzyczy, iż jest zgoła inaczej… Tradycja romantyczna zostaje tu przedstawiona jako zabójczo nudny środek swoistego, szkolnego „odmóżdżania".

- Na szczęście jednak romantyzm to nie tylko myśl narodowa i inne aspekty tej epoki znajdywały swoje kontynuacje w dwudziestoleciu. Powstające wówczas ballady Bolesława Leśmiana formalnie i treściowo przypominają te Mickiewiczowskie.

- Wielką popularnością wśród poetów cieszyła się twórczość Norwida, czemu dał wyraz Tuwim w jednym z najdojrzalszych tomów swoich wierszy, zatytułowanym *Rzecz czarnoleska*.

W okresie wojny i okupacji

- Po raz kolejny odżywa niepodległościowa tradycja romantyzmu. Na początku wojny odwołują się do niej starsi poeci, jak Władysław Broniewski w przerażającym wierszu *Ballady i romanse*, w którym Mickiewiczowska bohaterka zastąpiona zostaje przez nagie żydowskie dziecko.

- Później, w czasie poprzedzającym powstanie warszawskie, rozpoczyna się poetycka dyskusja na temat koncepcji historiozoficznych. Krzysztof Kamil Baczyński w *Pokoleniu* nawiązuje do winkelriedyzmu Słowackiego, a Tadeusz Gajcy w *Widmach do mesjanizmu*. W oczach pokolenia powstaniowego to właśnie poezja Słowackiego ma największą wartość – głównie przez to, że łączy romantyczny zapał z chłodnym sceptycyzmem i autoironią.

Czasy powojenne

- Po wojnie literacki odbiór romantyzmu w kategoriach narodowych znów nieco słabnie – podejmowane są inne tematy romantycznej poezji. Czesław Miłosz, który polemizował z romantykami za młodu, mając ich koncepcje narodowowyzwoleńcze za samobójcze i oszukańcze mity, później, w *Traktacie poetyckim*, przeciwstawia zamkniętej na metafizykę „mazowieckiej" wizji poezji – dotykającą spraw niepoznawalnych wizję „litewską", której reprezentantem jest, jego zdaniem, Mickiewicz.

  Niezwykle często motywy romantyczne wykorzystuje w swoich powieściach Tadeusz Konwicki. Kronika wypadków miłosnych to uwspółcześniona wizja romantycznej miłości w podwileńskiej scenerii. Los głównego bohatera *Małej Apokalipsy*, człowieka mającego w proteście przeciwko władzom spalić się na stopniach Pałacu Kultury, jest swoistym, tragikomicznym przetworzeniem romantycznego mitu prometejskiego – zresztą bohater wie o tym i stara się od tego zadania wymigać.

- Spośród ważnych inscenizacji utworów dramatycznych pamiętać trzeba o przedstawieniu *Dziadów* w reżyserii Kazimierza Dejmka w Teatrze Polskim w Warszawie, które przez rząd Gomułki uznane zostały za… utwór antyradziecki i zdjęte z afisza, co zapoczątkowało rewolucyjne wypadki marca 1968 roku. Złośliwi opowiadali anegdotkę o tym, że sekretarz partii, Gomułka, kazał wezwać Mickiewicza przed swoje oblicze…